

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsako prvo in tretjo soboto

v Kranju (tiska in izdaja tiskarna Iv. Pr. Lampreta v Kranju, odgovorni urednik Iv. Pr. Lampret)

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in in-serati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravištvo „Korošca“ v Kranju. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno pet-kratno za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke stanejo 10 vln.

Štev. 14. in 15.

V Celovcu, v soboto, dne 15. julija 1911.

Leto IV.

Izid ožjih volitev v slovenskih volilnih okrajih.

Celovška okolica.

	Lukas	Lutschounig
Anabihl	176	200
Žrelec	46	119
Grabštanj	48	258
Trdnjavas	12	87
Hodiše	66	67
Kotmaraves	74	114
Kriva vrba	25	89
Dhorše	44	67
Bilčovs	5	99
Zihpolje	48	125
Gospa Sveta	69	138
Otok	57	51
Šmartin pri Celovcu	75	112
Šmartin na Dholici	50	112
Medgorje	21	81
Blatograd	10	205
Zgor. Vesca	34	19
Otmanje	15	95
Št. Peter na Bihlu	2	48
Št. Peter pri Celovcu	296	91
Pokrče	40	128
Ponfeld	1	73
Poreče	80	114
Radiše	33	56
Št. Rupert	615	128
Škofiče	154	17
Št. Tomaž	28	174
Tigrče	1	87
Vetrinj	108	105

Velikovec — Staridvor — Svinec.

	Eich	Nagele
Djekše	104	98
Grebinj	216	190
Vovbre	92	102
Št. Peter na Vaš.	90	67
Pustrica	2	110

Ruda	134	98
Tinje	24	61
Velikovec	120	287
Važenberg	166	204
Svinec	129	152
Hüttenberg	241	87
Mostič	141	140
Št. Janez na Presju	85	79
Mali Št. Pavel	135	110
Lölling	131	70
Wieting	52	76
Staridvor	158	116
Kotarče	58	218
Krasno	35	160
Rabing	32	68

Beljaški okraj.

	Riese	Dr. Angerer
Afritz	47	112
Arriach	47	158
Blajberk	453	180
Pušcava	11	87
Feld	24	64
Bekštanj	308	252
Landskron	544	244
Marija na Zili	107	131
Šmartin	133	79
Treffen	136	155
Beljak	1413	1658
Vernberg	220	113

Volilni okraj Trg — Milštata — Rožek.

	Gabriel	Hofer
Albeck	41	93
Trg	149	180
Gnesan	48	134
Glanek	72	4
Solkova	139	133
Mali Št. Vid	8	33
Marija Feicht	8	40
Osoje	120	35
Reichenau	48	134
Sittich	27	46

Steindorf	127	136
Steuerberg	61	132
Tauchendorf	13	28
Št. Urban	5	133
Waiern	126	127
Kleinkirchheim	26	66
Milštata	45	84
Zgor. Milštata	47	71
Radenthein	194	154
Seeboden	72	202
Logavas	172	33
Št. Jakob v Rožu	249	110
Kostanje	67	80
Lipa	79	41
Rožek	129	116
Vrba	49	113

Dopisi.

Rikarjavas. (Volitve — in nemčurška surovost.) Kakor drugod so se nemčurji tudi pri nas lepo «odlikovali» s svojo razuzdanostjo in surovostjo ob priliki drž. zbornih volitev. Pri tem sta igrala vlogo junaka p. d. Kropf na Brezi in neki Florijan, znani kamenski pretepač. Tulila sta svoj neizogibni «Hajl» in «Los von Rom», da bi povzročila spopad in pretepanje. Toda naši vrli slovenski volilci so se držali trezno, se niso zme-nili za te zapeljane, pomilovanja vredne izdajalske rodne brate. Prepričani smo, da kričarja pomen teh besed popolnoma ne razumeta, saj komaj za silo nemški znata. A zakaj se potem delata nemškonacionalca? Zato ker vesta, da je nemškima kričarjem vse dovoljeno, vsaj veliko več kot miroljubnim Slovincem, ker smeta kot nacionalca uga-njati vsakojake surovosti in za to je umevno, da sirovine prestopajo v nemškonacionalni tabor. Naj jih Nemci le imajo, stranka, ki vsebuje take podivjane elemente, se ne more dolgo držati, to nas uči zgodovina, njeni uspehi so le časni, terorizem ali ustrahovanje je le slaba vez, če se enkrat začne trgati, gre to naglo, kakor razblina megla pred jutranjim solncem. In to prepričanje nas tolaži, kajti se pride dan, ko se bode strl nemški terorizem, ko se bode razpršila moralno propadajoča nemškonacionalna stranka. In k temu pomozite Bog!

S Koroškega. (Monsignor Weiss.) Prihajajo vesti, da so aretirali v Cürhu v Švici monsignora

PODLISTEK.

Z. M. L.:

Makso.

Dokončala sta svoje študije in stopila sta v svet zdravih, naprednih nazorov. Vesel ju je bil narod, vesel se ju bili domači naprednjaki.

Sedela sta Makso in Josip in se gledala v srce, v dušo.

«Glej!» je povzel Makso, «mladina bova vodila, učila je bova, kakor uči mati svoje male. Neustrasno in blago bova odgajala te mlade in bova jim, ne pedanta, ampak dobrohoteča prijatelj!

«Ne vem kaj zasluži človek, ki izpreminja svete svoje nazore?! Ne, še niso značaji! Svojim učencem ostanem vedno prijatelj.

O političnih svojih nazorih ne govoriva, ker ti so trdni, morajo biti!»

Svete prisega sta delala, da se jima je čudil svet, pila sta mnogo in pela:

«Mi ostanemo, kar smo!»

Razšla sta se, narazen so ju vodila pota za kruhoma. Pa smejala sta se vsem bojem, ker bili so lahki po oni sveti prisegi pri vinu!

Makso se je ženil in oženil! Blondinka, velika in lepa je bila njegova žena. In po oni sveti za-

vezi se je ravnal Makso: njegova soproga je bila zdravih, naprednih nazorov.

Smejala so se pri vinu in čaju, legli so po kanapejih in obnavljale so se svete prisega.

«Ti čuješ, Josip, veš, kako je bilo one čase tam na bregu bistre Save. Bila sva še mlada, a dobro se spominjam! Lovila sva ribe in obilen je bil najin lov. Mimo pa je prišel starec, dolgavice brado je imel, in si opazil, kako solzno je bilo njegovo oko, ko je zrl na naju!

Izpregovoril je starec z veliko, resno besedo.

«Ti, mene je bilo strah, se še spominjaš, kako mi je bilo srce! In tebi?»

Temna je bila soba in grozna, skrivnostna. Malomarna je bila svetloba zastrte svetilke. Ležali so po kanapejih težkih misli, dobre duše, da, rekel bi, nedolžne.

Tako čiste so bile še tiste, a Makso ta je stal na razpetju, ne vena, kakšnih misli je bil?!

«Da, sedaj sta tu, neizkušena in srečna; pa ne glejta tu za temi temnimi valovi, ti varajo človeka! Vabljeni so, slišiš, kako šumljajo, to so sirene; prijetni so, dokler si mlad in neizkušen! Pa če stopiš od brega, stopiš na cesto. Kam? Vzel si v roke orodje in si utrdil pot, značajno, moralno; pa si šel po poti naprej in nisi pazil, kaj si delal.

Zapeljala te je cvetka na trati, prestopil si cesto in hajd na trato! Prijetnejše pa je bilo na trati

pri cvetki in ostal si tam in srkal njen sladki med! Cesta pa je ostala zapuštena!»

«Ne vem, ali sva se smejala, ko je to govoril, razumela ga nisva.

A meni je bilo težko pri srcu in tisti dan je bil zame izgubljen.

Poznal ga nisem dobro, ker v naše kraje je prišel le redkokdaj, a še vedno ga vidim:

«Zapeljala te je cvetka na trati, — prestopil si ceste in — — —!

Molčala je žena in Josip, tudi Makso je umolknil.

Predramila se je muha na steni, zabrenčala je po sobi, obstala in zavladala je mučna tišina — — —

Hreščete je zajokal dojenček in molče, brez poslova so se razšli.

Zgodilo se je, da so prišle velike zadrege in Makso je mislil; če je mislil?!

To je bil njegov prvi korak s pota!

Vabljava je bila nežna cvetka, polna medu, in Makso je poželjivo stegnil roko po prepovedanem sadu!

«Nekoč sem jim pa bil vodnik, onim na cesti, ki stopajo trdno.»

Čudno je bilo Maksu, najraje bi se vrnil tja na belo cesto in zopet bi gledal prsto v svet.

In kako vesel bi bil!

Weissa, onega, ki je povzročil polom koroške klerikalne centralne blagajne. Radi tega poloma so politično trpeli tudi koroški Slovenci. Treba pa se malce počakati glede vesti o aretaciji Weissa, ker je bilo že večkrat rečeno, da je bil ujet pa se je pozneje izkazalo, da ni res.

Od nekod. (Na naslov c. kr. orožniškega zapovedništva.) Človek bi mislil, da je kak urad kakor c. kr. orožniško zapovedništvo v narodnih zadevah saj kolikortoliko pravično in da ne pospešuje vsemenske in protiaustrijske politike. Toda mi imamo vzroke, da dvomimo o njega pravičnosti v imenovanih rečeh. Vprašajmo se, zakaj nastavlja slovensčine zmožne orožnike v čisto nemške kraje, med Slovence pa pošilja ljudi, ki večkrat besede ne razumejo med nami, zasmehujejo in preklinjajo naš mili slovenski jezik. Ali se hoče posnemati zloglasna metoda c. kr. deželnega šolskega sveta, ki par let sem tudi tako prakticira, da pošilja med nas najdrznejše nemške mlečno — zobe «učenike»? Tako postopanje mora v interesu uspešnega službovanja in uradovanja in v interesu orožniškega stanu samega prejkoslej prenehati. Naj si c. kr. orožniško zapovedništvo vsakokrat predno koga nastavi ali prestavi, malce glavo lomi, kam li po svojih zmožnostih spada in kje bi dotični svojemu poklicu najbolj mogel koristiti. Nemski orožniki se sami hudujejo, če pridejo med trde Slovence, ker se z ljudmi ne morejo dodebra sporazumeti, marsikaj ne morejo izprašati in zvedeti, kar bi bilo za ta ali oni slučaj zelo potrebno in koristno.

Neki opazovalec.

Ukve. (Dva požara.) V soboto je gorelo, v Ukyah. Tedaj je slišati tudi požarna bramba iz Trbiža. Med tem pa, ko ognjegasev ni bilo v Trbižu je začelo goretj tudi tam in le vojaki, ki so bili ravno v Trbižu, so ogenj pogasili, sicer bi se bil lahko strahovito razširil.

Iz Trbiža. (Ponesrečena dijaka v Zlici pod Trbižem.) Osmošolca iz Celovca Kramerja in Messnerja, o katerih so nekateri listi žeporočali, da sta se izgubila tovarišem na izletu, so dobili v prepadu Zlica pod Trbižem. Isti dan zvečer so čuli mimoidoči klice na pomoč. Prišla je zandarmmerija in vojaštvo, dalje požarna bramba iz Trbiža z vrvmi in tam nastanjeno vojaštvo, da rešijo ponesrečena, ki sta ležala globoko v nekem prav težko dostopnem breznu. Ko so ju izsledili, sta bila še živa. Medtem, ko so potegnili iz globočine Messnerja, ki je bil bližji, je Kramer umrl. Njegovo truplo so spravili iz jarka šele okoli 2. ure po noči. Messnerja so odpeljali v bolnico, kjer bo kljub težkim peškadbam ozdravel, mrtvega tovariša Kramerja pa, kateremu je hotel iti Messner na pomoč, pa v mrtvašnico v Trbižu.

S Koroškega. (Grafenauer na razpotju) Slovenci na Koroškem imamo en sam državno-zborni mandat, po številu slovenskega prebivalstva bi morali imeti tri mandate, a ko so v državnem zboru delali volilno reformo, nas je dr. Šušteršič v zvezi z dr. Krekom izdal in prodal. Namesto treh mandatov smo dobili en sam mandat. Pri volitvah pred štirimi leti je dobil ta mandat Grafenauer. Zmagal je brez posebnih težav; zmagal je z večino okroglih tisoč glasov. Letos je bil v tem edinem slovenskem okraju na Koroškem zopet izvoljen Grafenauer. To pot pa je zmagal le z največjo težavo in zmagal je samo z večino okroglih sto glasov. V tem se zrcali silno nazadovanje koroških Slovencev v tem edinem slovenskem okraju na Koroškem. To nazadovanje je tako hudo, da lahko z vse zanesljivostjo rečemo: Če se razmere temeljito ne premene, potem je tudi edini slovenski mandat pri prihodnjih volitvah izgubljen. Vzroki tega nazadovanja so različni. Kder količkej pozna

koroške razmere, tisti ve, da je ravno v tej deželi klerikalizem na najslabšem glasu. Nemška agitacija je podkopala ljudsko zaupanje v duhovščino in kar ni storila agitacija sama, to je povzročil polom centralne zveze ter kompromitiranje škofa in drugih cerkvenih dostojanstvenikov. Velika pogreška Grafenauerja in vsega vodstva je bila, da so slovensko politiko popolnoma identificirali s klerikalizmom in sicer z najekstremnejšim, kakor ga zastopa dr. Šušteršič. S tem so dobili nemski nacionalci in socijalni demokratje mogočno agitacijsko orožje v roke in so je spretno izrabili na veliko škodo slovenske stvari. Pred štirimi leti je bil položaj veliko ugodnejši. Takrat je šel Grafenauer v volilni boj v znamenju nasprotja proti dr. Šušteršiču. Takrat se je volilni boj začel neposredno po vehementni in brezobzirni vojni «Mira» in Grafenauerja proti Šušteršičevemu izdajstvu. Takrat je vsakdo videl v Grafenauerju nacionalnega kandidata, ki stoji sicer v kulturno-političnih vprašanjih na duhovski strani, a je nasprotnik tistega, od vsega sveta sovražnega in zaničevanega klerikalizma, ki ga zastopa dr. Šušteršič. Komaj pa je bil Grafenauer izvoljen, komaj zmagal s tako zastavo v rokah, kakršno nosijo na Primorskem Laginja, Spindič, Mandič in Rybač, pa je prišlo veliko presenečenje: Grafenauer jo vrgel svojo zastavo med staro šaro in je vstopil v klub tistega dr. Šušteršiča, proti kateremu je malo poprej vodil najhujšo vojsko. Grafenauerjevo postopanje je naravno povzročilo v slovenskih vrstah veliko demoralizacije in veliko pohujšanje in posledica tega se je pokazala pri letošnji volitvi v obliki silnega nazadovanja slovenskih glasov. To nazadovanje je pospešilo še dejstvo, da Grafenauer v vseh štirih letih svojega poslanstva ni za svoj volilni okraj in za koroške Slovence ničesar dosegel. Absolutno ničesar ni dosegel Grafenauer, nititi najmanjše mrvice nima pokazati, tako da so njegovi volilci po pravici rekli: Tak poslanec nam ni v korist, nego v škodo. Ne dvomimo, da je imel Grafenauer dobre namene, ali dobra volja sama ga ne opraviči. Tem manj, ker je moral vendar sam izpredvideti, da kot član Šušteršičevega kluba ne bo ničesar dosegel, ker Šušteršičev klub dela samo za korist klerikalizma, med koroškimi Slovenci pa ima klerikalizem že itak vso oblast v rokah in torej ni treba zanj ničesar storiti. Grafenauer je moral videti — saj ni na glavo padel — da se gre Šušteršiču za ministrski portfelj in ne za koristi koroških Slovencev. Po tem je bila urejena vsa taktika Šušteršičevega kluba. A Grafenauer je vendar vztrajal v tem klubu, je delal s Šušteršičem obstrukcije in s tem opravičeval vlado, da je podpirala na Koroškem v slovenskem okraju vse, kar je bilo naperjeno proti Slovencem. Grafenauer je sam kriv, da ni za koroške Slovence ničesar dosegel. V njegovo opravičenje hočemo verjeti, da se je dal od Šušteršiča premotiti in zapeljati in verjeti hočemo, da je služboval Šušteršičevim prizadevanjem z nado, da bodo imeli koroški Slovenci od tega kako korist. Osebnost je namreč Grafenauer pošten mož narodnega misljenja in ga pri njegovem postopanju miso vodili osebni nagibi. Zdaj je Grafenauer zopet poslanec in kakor pred štirimi leti tako je tudi sedaj na razpotju in se mora vprašati: Ali se vrnem v tabor dr. Šušteršiča ali ne. Ne vemo, kako se odloči Grafenauer. Ko bi poslušal glas koroških Slovencev, bi ne šel v Šušteršičev tabor. A mogoče je vendar, da krene nazaj v ta tabor, zakaj vpliv kranjskih klerikalcev na vodilne kroge koroških Slovencev je postal v zadnjih letih jako velik. Kranjski klerikalci imajo popolno komando nad koroškimi Slovenci in zato ni izključeno, da pojde Grafenauer zopet služiti

dr. Šušteršiču. Če se to zgodi, ga zadene najpopolnejša odgovornost za vse posledice, ki bi jih imelo to v narodnem in v političnem oziru za koroške Slovence. Kajti, zdi se nam, da bi bila s tem zapečaten usoda koroških Slovencev o Grafenauerju, pa bi rekla zgodovina: Službujoč sebičnim in nenarodnim namenom izdajajske družbe je postal grobokop svojega naroda.

Iz Borovelj. Rojakom! Ni se potekla doba dveh let, odkar je razprostril slovenski «Sokol» svoja krila tudi nad ono pokrajino, kjer je slovenstvo najbolj zasluženo in zatirano, teptano po breznačajnem renegatstvu, pomizano po brezvestih izdajalcih naroda. Ugnezdil se je na najnevarnejši točki ob narodni meji na Koroškem, v Borovljah. Mala je bila sicer vrsta onih, ki so se povsod in vselej kazali neustrašne Sokole, ne meneči se za sikanje, katere so jim prihajale venomer od strani oblasti — s trdo voljo so prenašali tudi materijelne posledice ter odbijali s ponosom vse napade odpadniških stanovskih tovarišev. Izpodbujala jih je zavest, da stoji za njimi ogromna četa vseslovenskega Sokolstva. Treba je bile gmotne pomoči — mladi Sokol se je obrnil do blagih svc slovenskih, in priznati se mora, da so bile prošnje v velikem obsegu uslišane, čisto žalibog tudi glas vpijočega v puščavi. Tisočera hvala vam zato, cenjeni rojaki in rojakinje, ki ste na tako blag način dajali ogroženemu «Sokolu» življenjskih sil! «Sokol» tedaj živi! A da ne začne životariti, treba ga spraviti pod streho! Le ako bo borovski «Sokol» telovadil v Borovljah, se bo moglo zahtevati od njega, kar se pričakuje. Dober kos požrtvovalnosti je, ako morajo člani po trudopolnem dnevnem delu hoditi po eno uro daleč izvan Borovelj telovadit. To je tudi vzrok, da je število telovadcev malo, da tudi zanimanje za telovadbo ni tako, kakor bi bilo, ako bi se mogla prihraniti telovadcem enourna pespet. Velepomembno za zadnji razvoj «Sokola» je tudi dejstvo, da se telovadba po leti o slabem vremenu, po zimi pa sploh ne more gojiti. Da se te težkoče in ovire odstranijo, sestavi se je na odborovi seji dne 18. m. m. pripravljalni odbor za ustanovitev društva «Sokolski dom», katero bo prevzelo nalogo, nabirati prispevke za gradbo lastnega doma v Borovljah. Ta korak se mora neizogibno udeležiti, kajti jasno je, da stojimo pred alternativo: ali naj pustimo «Sokola» pasti, edinega na Koroškem, krepko predstrato, ki naj bi kremenito branila mejo naprma nasilnemu sovragu — s tem bi bila sokolska misel na Koroškem za vedno pokopana — ali pa mu damo dom, kateri bi bil obenem trdnjava in telovadnica. Kdo bi pri takih razmerah odrekel postavljajočemu se pomoč ter mu ne podal resilne roke? Up in nada nas še nista zapustila, da se odprejo srca vseh rojakov, katerim je za usodo naše mile domovine. Vsakdo, ki bo nam prihitel na pomoč, naj bo prepričan, da bo položil svoj še tako skromni dar na najhujšo, najbolj skelečo rano slovenske Koroške! Tu so naša tla, tu novo polje, novo delo! Vsem, ki hočejo pomagati in delati, kličemo iz srca: Na zdar!

Pripravljalni odbor.

Gospodarska vprašanja.

Podražanje tobaka.

S 1. julijem je stopila v veljavo nova tarifa za smodke, svalčice in tobak, ki bo avstrijsko prebivalstvo veljalo 76 milijonov novih davkov na leto. S to težko zapuščino je obremenil Bienenrothov kabinet avstrijsko ljudstvo tik pred svojo demisijo. Najklavernejše smodke in najzanimarnejše cigarete je vlada podražila kar za 50 in 100 odstotkov, čim finejša pa je vrsta, tem manj se percentualno podraži.

Podražile so se:

Cigaretete:

drame	od 1 na 2 vin., torej za 100%
športne	" 2 " 3 " " " 50 "
dalmatinske	" 2 " 3 " " " 50 "
damske	" 3 " 4 " " " 33 "
hercegovinske	" 3 " 4 " " " 33 "
memfis	" 4 " 5 " " " 25 "
sul'anske	" 4 " 5 " " " 25 "
štambulske	" 5 " 6 " " " 20 "
nilske	" 6 " 7 " " " 18 "

Smodke:

dolge	od 3 na 4 vin., torej za 33%
kratke	" 5 " 6 " " " 20 "
portorike	" 7 " 8 " " " 15 "
rozite	" 8 " 9 " " " 12 "
braziljke	" 8 " 9 " " " 12 "
kube	" 10 " 11 " " " 10 "
viržinke	" 10 " 11 " " " 10 "
operas	" 12 " 14 " " " 16 "
britanike	" 14 " 16 " " " 14 "
trabuke	" 16 " 18 " " " 12 "
regalite	" 18 " 20 " " " 11 "

Šestinsedemdeset milijonov hoče vlada na leto več za tobak, in sicer petdeset milijonov za cigarete in trinajst milijonov za cigare. — Lepi časi se nam torej bližajo!

Da, vse je izgubljeno, blato sega do pasu!

Pa vodnik si jim bil, strog in neutolažen, sedaj pa ti sega tuje blato do pasu. Se še spominjaš, ko sem ležal na črnih vrečah pijan, pa si se smejal. Prešern je bil tvoj smeh in celo zaničljiv. Nekaj si govoril, Makso, pa sem pozabil. To je bilo na oni trnjevi meji, prvo leto, ko si ti z eno nogo stal v tujem blatu.

Takrat, ko se je godila ta strašna povest, sta bila Makso in Josip ločena.

Čul je mnogo o svojem prijatelju in jokal je. Zapihal je nekak čuden veter tam od zahoda in nagnil je roževa cveta skupaj.

Približala sta si in se poljubila v pozdrav.

Hotela pa je narava, da so posegli nasprotni elementi in cveta sta se odtujila, čimdalje sta si bila, tem ljubše jima je bilo.

In eden teh cvetov se je osul. Drugi pa je kluboval zlobnim viharjem?

Pa slučaj je nanesel, da sta se zopet našla na dolgem potu.

Nista se izognila drug drugemu, stopila sta vstric in korakala molče isto pot.

Makso se je zabaval na tej poti in njegov sodrug je bil sam, zapuščen; prezirali so ga.

«In pridružina naj se jim; glej, kako so vesel. Ah, ta preteklost brani. Zakaj ni branila njemu; vesel je in pije!»

Pa pridejo ljudje po istem potu, po našem, in videli nas bodo. Zlobni so in posmehljivo reko:

«Nekdaj so nas vodili in glejte jih izvrženca!

Pa ta samota, ta zapuščenost, ne!»

Molče je ponudil roko Maksu in njegovim, pa sram ga je bilo.

Umazani so se zdeli samim sebi, pa to prokleta vino!

Polegli so po trati, trgali tiste cvete, take mamljive in duhteče.

Hodili so mirno preprosti ljudje:

«Glejte naše bivše vodnike!»

Minilo je leto.

Častitljivi gospodje, v dolgih suknjah so bili gospodarji.

Vino je teklo raz mizo, ki se je sibil pod težo težnih jedil.

«Ti, danes leto sva jedla krompir v obličah in mlečen riž, tebi in meni to grozno malo diši. Kaj ti nisem pravil: Le za mano, v boj za trebu!»

S prešernim smehom sta se smejala Makso in Josip.

Le ona je ostala in ta je bila: Zalika, njegova žena.

Dobra duša, nisva si bila neprijatelja.

Današnje številko smo napravili kot dvojno, ker prihodnja številka (prva meseca avgusta) dne 5. prih. mes. vsled raznih zaprek ne bo mogla iziti. To-liko v blagohotno vednost našim cenjenim naročnikom!

Nekoliko besed v odgovor „Miru“! V predzadnji številki je objavil „Mir“ daljši članek, v katerem predbaciva razven nekaterim drugim naprednim gospodom na Koroškem tudi meni pred vsem naslednje:

- 1.) Bajе nisem agitiral ob času volilne berbe za takratnega kandidata g. Grafenauerja.
- 2.) Sem baje volil kot celovski volilec nemškega socialnega demokrata, ne pa g. Alojzija Terčka, knjigoveza v Celovcu.
- 3.) Sklepa člankar z žalostnim srcem, da s takimi ljudmi, kot sem jaz, „pri najhujšem samozatajevanju ni mogoče složno nastopati v narodnem oziru“!

Odgovarjam kratko in resnično:

1.) Porabil sem v Celovcu vsako priliko, da sem pri svojih osebnih znancih iz Grafenauerjevega volilnega okraja povdarjal potrebo enotnega nastopa vseh slovenskih volilcev.

Dne 11. junija pa sem na prireditvi C. M. podružnice navduševalno govoril za prisotnega kandidata g. Grafenauerja, kar je bilo važno z ozirom na prisotne borovelske Sokole, ki so potem naslednja dva dni agitirali za Grafenauerja.

2.) Volil sem kot celovski volilec g. Alojzija Terčka, katerega poznam osebno že mnogo let. Volil sem ga kljub temu, da ga je „Mir“ priporočal kot izrečno klerikalnega kandidata, ter s tem storil napram temu samemu kot prepričanemu naprednjaku osebno nefaktnost, v političnem oziru pa veliko taktično hibo.

3 a.) Kmalu po svojem prihodu v Celovec, prilično meseca novembra 1909 sem izjavil napram g. dr. Brejcu kot načelniku političnega društva za koroške Slovence, da sem rad pripravljen hoditi z njim kakor tudi z drugimi izrazitimi klerikalci skupaj na shode med ljudstvo. Predmet naših govorov bi naj bil samo primeren gospodarski program in narodnostna točka; o klerikalizmu in liberalizmu naj pa ne zine nikdo nič — kakor v Trstu, kjer ta politika rodi dobre sadove. G. dr. Brejc pa me je zavrnil z besedami: „Sedanja koroška politika je zapuščina Einspillerjeva, ki je bil duhovnik; koroški Slovenec je klerikalen. Vaše natenje o možnosti tzv. sloge je iluzorično, na prvem shodu se sprema. Le dajte se vi sami pokazati, bomo vsaj videli, koliko vas je (asprednjakov). Pri slovesu na Benediktinskem trgu ob 1. uri ponoči mi je dejal g. dr. Brejc: „Na svidenje, bodeva zopet križala meče!“ Priča pri tem pogovoru je bil g. dr. Stefan Rajh, odvetnik v Ribnici.

3 b.) Nekaj tednov pozneje sem kot zaprosen govornik na nekem shodu povdarjal (govorec o koroški politiki) veliko škodljivost popolne kapitulacije vodstva klerikalnih koroških Slovencev napram Štaterskiču, kateri je za časa volilne reforme direktno izdal koristi slovenskih Korošcov, dočim so svojočasno slovenski Korošci kranjske klerikalce zaradi navedenega dejanja jednoglasno po časopisu in na shodih najstrožje obsojali. Zaradi tega pa me je „Mir“ potem silovito napadal ter me gonil nazaj, odkoder sem ravno prišel — na Kranjsko.

3 c.) Na nekem drugem shodu sem vspodbujal (po oficijelnem govoru, med prosto zabavo) prisotne k narodni samozavesti. „Mir“ pa me je napadal tudi raditega ter dejal, da sem govoril stvari na tem shodu, katere se dobe v vsakem „pajzelnu za en krajcar“.

Mesto, da bi se na Koroškem ob vsaki priliki izkušala dvigati narodna samozavest, vleče „Mir“ posumnega govornika, ki je izjemoma to narodno dolžnost storil.

3 d.) Na shodu „Katoliškega političnega društva“ je izjavil dr. Brejc: Naprednjake (slovenske) bomo zasledovali, kakor pes zajca, do zadnjega grma, dokler zadnjega ne izsledimo.“

Urednik Smodej je dejal ravno ob tisti priliki: „Volitve v Stebnu se miso vršile prav, ker so se vršile na narodni podlagi in ne na katoliško-

narodni podlagi (to je klerikalni). — „Mir“ me je tudi pozneje še napadal ter prinašal neresnice o meni, katerih duhovnik in moj mekdanji priščni prijatelj g. Smodej ni hotel popraviti, akoravno sem ga k temu pozval. Moral sem si iskati zaščeno na meni samem neljub način s tem, da sem imenoval ravnokar omenjenega g. Smodeja, z ozirom na neresnice v „Miru“, v hotelu Trabesinger javno pričel mnogih gostov — lažnjivca.

Vse to, kar sem navedel pod to točko jasno povem, da me vodstvo „Mira“ in g. dr. Brejc nikdar niso marali v vrste sodelavcev, akoravno sem hotel biti samo Slovenec in nič drugega kakor Slovenec.

Vsled tega je njihovo sedanje vzdihovanje, da z mano ni mogoče složno nastopati — nedelikatna hinavščina. Resnica je, da sem jaz storil vsikdar vse, da bi se začelo skupno složno delo, pa sem vedno zadel ob odpor — fanatičen klerikalizem, kateri utegne postati žalibog že v doglednem času usodnega pomena za vse koroško slovenstvo. — Pa brez zamere!

Celovec, 11. julija 1911.

Udani

dr. Tone Gosak.

Stare cigarete „drama“ in „virginia“ se prodajajo, kakor se oficijozno poroča, še po stari ceni, t. j. po 1 vin., dokler jih je kaj. Nova cena po 2 vin. obvelja za te dve vrsti cigaret šele tedaj, ko pridejo nove v promet. Nove drame bodo večje in bodo imele moder, cigarete virginija pa rdeč natisk. Do razprodaje starih cigaret bo trajalo nemara še dva meseca.

Mrtič na izprehodu. Iz Sarajeva poročajo o nekem nenavadnem slučaju v Zvorniku. Kmet Ljubomir Raké je umrl v 46. letu starosti vsled neke notranje bolezni. Mrtvec je ležal v sobi na mrtvaškem odru in ženske so kot običajne molile do večera pri krsti, nakar so odšle domov. Ko je vdova prišla nato nazaj v sobo, je opazila v svojo grozo, da je krsta prazna. Prestrašena je pobegnila in sklicala skupaj ostale ljudi po hiši. Preiskali so vse prostore, toda mrtiča ni bilo nikjer. Končno so ga našli na poti v vrt ležati v beli mrtvaški obleki. Nobenega znaka življenja ni bilo v njem. Poteze na obrazu pa je imel skrčene kot v velikih bolečinah in osteklenele oči odprte. Ni dvoma, da je Raké na novo oživel na mrtvaškem odru ter zapustil krsto. To oživljenje pa je trajalo le nekoliko hipov, kajti prihiteli zdravnik je konstatiral z gotovostjo vse znake smrti. Nesrečna vdova je vsled tega dogodka hudo zbolela.

Človekoljubno orožje. Neki Nемеc je baje izumil nove vrste samokres, ki je bolj krščanski kakor dosedanje orožje. S tem samokresom se strelja kakor z vsakim drugim revolverjem in tudi zadene — če namreč človek zna — ampak — ne ubija se. Sovražnik, ki ga zadeneš, pade za deset minut v omedlevalo, potem na lahko zopet vstane živ in zdrav, kakor da ni bilo nič. Naboj je sestavljen iz smodnika in raznih kemikalij, ki so izumiteljeva tajnost. Le škoda, da ni pričakovati od velesil, da bodo zaradi tega izuma pometale svoje puške in kanone v ropotarnico.

Sama sebe sežgala. Poroča se tale zanimivost: Neža Konc, kazarjeva žena v Goričah nad Kranjem in mati četverih otrok, katerih najmlajši je šele nekaj mesecev star, si je v soboto dne 8. julija na grozen način končala življenje. Neža Konc je bila 30 let stara. V četrtek dne 6. julija je bila pri izpovedi in obhajilu, v soboto, dne 8. julija zjutraj — nekaj ur pred samomorom je bila zopet pri izpovedi in pri obhajilu. Prišla je nekako ob 9. domov in v peči zakurila grmado kakor za kruhpeko. Njen mož je bil na kosnji na travniku, oddaljen kakih deset minut od hiše. Neža Konc je svoje starejše otroke odpravila od doma k očetu, malega, šele nekaj mesecev starega otroka, pa je nastila, ga oprala in lepo položila v posteljico. Potem se je Neža Konc slekla popolnoma, zložila obleko na stol, na katerem je stala stekleničica tinte in pare — pisma ni nič zapustila — in je zlezla na gorečo grmado v peči. Okoli pol 1. popoldne so jo našli sosedje vso pečeno, deloma do kosti sežgano, in moleče noge iz peči. Ogenj je še z vso silo plamtel okrog trupla. Ljudje so pogasili ogenj in pustili truplo še do 6. popoldne v peči; potem so je spravili v krsto in odnesli v mrtvašnico. Neža Konc je sama za svojo smrt pripravila vse, kar je potrebno. Na mizo je postavila mrtvaško svečo in skodeljico z blagoslovljeno vodo in škropilcem. Ni dvoma, da je Neža Konc izvršila ta grozni samomor v verski blaznosti. Bila je krepka, lepa in dobro rejena ženska, a kdo ve, kaj se ji pri vednem izpovedovanju vse natrobili na ušesa. Na kmetih goje duhovniki z vsemi sredstvi še vedno strahovit verski fanatizem. Velik del našega ubogega, zaslepljenega ljudstva na kmetih živi še vedno v prav srednjeveških verskih nazorih in zato se ni nič čuditi, da si je Neža Konc v trenutku verske blaznosti, ko je ravno prišla od izpovedi, na popisan način grozni način končala življenje.

Podraženje žita. V Budimpešti se vrši brezvestno oderuštvo z živili, katero podpirajo na eni strani nezadostne zaloge živil, na drugi strani pa hudobne manipulacije mesetarjev in mlinarjev. Budimpeštanski mlinci so sklenili, da 14 dni ne bodo mleli, ker baje ne morejo dobiti dovolj žita. Vsled tega je poskočila cena pšenice od K 11.82 na K 11.97, cena rži pa od K 9.37 na K 9.43. To je cena za blago, ki ima priti šele po žetvi na trg. Spekulantje pričakujejo letos slabo žetev in visoke cene. Za sedanjo zalogo so cene mnogo višje. Na Dunaju je bila pšenica predčerašnjim po K 15.50 do K 14.10; rž pa po K 9.45 do K 9.90. To so posledice avstrijske gospodarske politike, ki raje izroča ljudstvo stradanju, kakor da bi pripustila tolike živil v državo, da ne bi mogli veleposestniki in borzni spekulantje uganjati tako nesramnega oderuštva.

Žena je umorila svojega moža. Iz Velikega Varaždina poročajo o grozodejstvu, ki je napravilo v vsej okolici najmučnejši vtis. Žena fohodoškega posestnika Lovrenca Filiposa je s pomočjo svojega ljubimca Siposa umorila svojega moža in vrgla truple nesrečnika psom. Orožništvo je našlo človeške kosti, vsled česar je prišlo hudo delstvo na dan.

Kako izgleda naš prvi dreadnought? Dve leti je delalo 40 inženirjev in 50 risarjev v Plju, Trstu, na Dunaju, Plznu, Vitkovicah in drugod narče, po katerih je delalo 4500 delavcev 30 mesecev, da so izdelali veliko ladjo. Kakor znano, se vsaka ladja pobarva. Nič manj kot 50.000 kg elja so porabili samo zato, da so pobarvali velikana, a v to velikansko množino ni všteto olje, ki se je perabilo za mazanje strojev in topov. Ladje gonijo turbinski stroji, ki s svojimi 25.000 konjskimi silami igraje vozijo velikana z 20 do 22 morskimi miljami, ali 10 in pol metra v sekundi. V eni uri prevozi ladja 40 km, toliko kot navadni osebni vlak. Med tem, ko more vlak kvečjemu peljati 750 ton, pa nosi dreadnought 10.000 ton, in sicer topove, municijo, torpedovke, yodo, premog, živila. Samo premoga ima naloženega 2400 ton (240 vagonov). Na dreadnoughtu je 12 mogočnih stolpnih topov v štirih triplestolpnih, 16 do 20 srednjih in 24 do 30 malokaliberskih topov, ki so tako skriti, da se zelo težavno razločijo. Na en pritisk izbruhne 52 topov iz svojih zrel kroglje, ki tehtajo 7000 kilogramov. Ladja je zgrajena iz Siemens Martinovega jekla. Dolga je 150 m, široka 27 m, globoka 8.2 m. Prejšnje naše najmočnejše ladje tip Radecki (14.500 ton) so dolge 137.7, široke 24.5 in globoke 8.07 m. Da zamore ladja plavati, četudi je poškodovana, je razdeljena v več samostojnih oddelkov. Vsi ranljivi ladjini deli so zavarovani z oklopi, ki tehtajo 4500 ton. V obrambo proti ujamam in torpedovkam je ladja zavarovana s posebno vrsto jekla. Stroški enega dreadnoughta znašajo približno 61.000.000 kron. Posadka enega dreadnoughta šteje približno 1000 mož, večina topničarji in strojno osebje. Poveljnik poveljuje šef zdravniku, računskemu uradniku, 24 mornariškimi častnikom, 20 strojnimi uradniki, 16 mornariškimi kadetom, 120 višjim in nižjim podčastnikom, ki poveljujejo ostalemu moštvo. Posadka potrebuje vsak dan 400 kg mesa, 500 litrov vina in 250 litrov kave. O krabi stroški znašajo za moštvo dnevno 900, za štab pa 700 kron. Izven evropskih vod se ta vsota podvoji. Na Angleškem stane dreadnought v službi mesečno približno 150.000 kron.

Družina pijanke. Ako so starši pijanosti vdani, je to gorje za otroke. Profesor Peimann na vseučilišču v Bonnu je studiral življenje žene. M. je bila rojena l. 1749 in je v svojem življenju prav veliko pila; potepala se je in kradla. V sto letih je imela ta žena 843 potomcev; profesor Peimann je preiskal življenje vsakega posebej od vseh 843. Kaj je našel? 106 jih je bilo rojenih nezakonskih, 142 jih je bilo beračev, 64 jih je bilo v ubožnih zavodih, 161 žen je živelo nemoralno življenje, 76 jih je bilo obsojenih za razne zločine (7 celo zaradi umorov). Ta rodbina je veljala državo 6 milijonov kron, ki so jih posamezni prejeli kot podporo, ki so bile plačane v svrhe prehrane v ječah, ubožnih hišah, bolnicah, oziroma da so se pokrili stroški, ki so jih posamezni člani povzročili.

Grozodejstvo blazne matere. Kočijaževa so-proga Marija Kadletzova z Dunaja trpi že dalj časa na živčni bolezni, ki se je v zadnjem času pojavila tako močno, da je bolnica napravila že več dejanj, ki kažejo naravno blaznost. Na binokostni ponedeljek je bila Kadletzova sama s svojim dveletnim sinom doma. Okoli 1. popoldne so zaslišali sosedje bolesto otroško kričanje iz njenega stanovanja. Takoj so slutili, da se je morala zgoditi kaka nesreča, posebno ker se vedeli, da je Kadletzova že dalj časa abnormalna. Vdrl so s silo v njeno stanovanje, kjer se jim je nudil grozen prizor. Z veliko težko sekuro v rokah je stala mati pred svojim otrokom, ki se je zvijal v bolečinah ranjen na glavi v mlaki krvi v svoji posteljici. Blazna mati ga je še enkrat udarila s težko sekuro po glavi in mu prizadela težko rano. Presekala mu je 4 cm globoko kožo in lobanjo. Z veliko težavo so blaznici iztrgali iz rok sekuro in je odpeljali v blaznico. Ranjenega otroka pa so oddali v otroško bolnico.

Kriza v slov. zadružništvu.

Vzroki krize.*)

Velik del slovenske zemlje je vinoroden. V letih 1908, 1909 in 1910 pa so bile razmere v vinarstvu dekap nenavadne. Posledica je bila, da je ta važen vir dohodkov skoraj popolnoma odrekel. Največji reveži so danes v resnici naši vinogradniki. A tudi drugi vir naših kmetijskih dohodkov: živinoreja se vedno silno trpi zaradi zadnje suše. Živinoreja se daleko ni na tisti stopinji, kakor je bila pred sušo in ima naš kmetovalec od sedanjih ugodnih živinskih cen prav malo koristi. Bržkone mu te visoke cene celo škodujejo, kajti slovenski kmetovalec danes ni v srečnem položaju, da bi prodajal živino, temveč je se prisiljen, isto kupovati. Za Štajersko, osobito za celjski okoliš je hmeljarstvo velike važnosti, a tudi ta panoga zadnje leto ni dala pričakovanih dohodkov. V nezgodah našega kmetijstva je torej prvi neposredni vzrok slovenske gospodarske krize. Razmere pa so se poostrele, ko je iz raznih drugih, predvsem iz političnih razlogov nastala v gospodarstvu cele države neka napetost. Različni razlogi so sodelovali, da je morala na jesen leta 1909 avstroogrška banka povišati diskont od 4% na 5%. Tako se k denarnemu pomanjkanju pridruži še draginja.

Slovenske zadruge bi imele že z bojem zoper denarne pomanjkanje in draginjo, nastalo vsled tukaj naštetih vzrokov, dovolj opraviti. Toda prisle so še druge sitnosti. Na jesen leta 1910 je propadla nemška zadružna zveza v Celovcu in je izguba znašala več milijonov kron. Vznemirjenje pri vseh koroških zadrugah, tudi pri takih, ki pri ponesrečeni zvezi niso bile včlanjene, je bilo veliko. Osobito so se tudi v slovenskih koroških posojilnicah vzdignile ogromne svote hranilnih vlog. Kmalu na to je šla v Ljubljani v konkurz nakupna in prodajna zadruga «Agro-Merkur». Proti koncu leta 1910 pa je ustavila izplačevanja Glavna posojilnica v Ljubljani in je, ko se je izkazala visoka izguba, šla istotako v konkurz. Radi teh polomov je nastalo splošno vznemirjenje. Posledica je bila, da so se, posebno vlagatelji, navalili na mnoge — tudi na nezadružne — zavode. Milijoni in milijoni so šli iz slovenskih denarnih zavodov, predvsem iz slovenskih denarnih zadrug ter so romali deloma v nemške in italijanske zavode, deloma pa tudi v nogavice in razna skrivališča.

*) Iz zanimive brošure «Kriza v slovenskem zadružništvu». Spisal Miloš Stibler, tajnik Zadružne Zveze v Celju. Cena 50 vin. To aktualno brošuro toplo priporočamo.

Ko bi bilo slovensko časopisje in ko bi bili slovenski voditelji brez razlike strank v tem nevarnem času pojmovali svoje dolžnosti, bi niti radi navedenih polomov slovensko zadružništvo ne trpelo prevelike gmotne škode. Slehern razumni človek je moral vedeti, da sta v prvi vrsti le neumnost, v drugi vrsti pa nepoštemost provzročili nesrečne polome; da so taki zavodi, kakor je bila celovška zveza, Agro-Merkur in Glavna posojilnica Ljubljani le izjeme; da ogromna večina zadrug nudi popolno varnost in se ni bati niti najmanjše izgube. Vse to so merodajni krogi vedeli, kljub temu je bilo po vseh slovenskih časopisih toliko pisarjenja o polomih, toliko napovedovanja novih polomov, da so končno celo izobraženi ljudje verjeli, da je vse slovensko gospodarstvo bankrotno. «Klerikalni» listi so se veselili nezgod na «liberalni» strani, «liberalci» so zopet kazali svoje veselje, če je bilo nesrečno «klerikalno» gospodarsko podjetje. Z enakim veseljem na polome obeh strank pa so kazali naši narodni nasprotniki. Tako je bilo zadostno poskrbljeno, da se vsako pomirjevalno delo, ki bi bilo toliko potrebnost, zabrani in da se na drugi strani tudi naslale nezgode naslikajo nevesčemu ljudstvu v mnogo bolj temnih barvah, kakor je bil resničen položaj. Celo tak, ki ne zna šteti niti do pet, si more izračunati, da mora tako postopanje od strani slovenskih političnih strank in časopisov provzročiti v slovenskih gospodarskih organizacijah največjo škodo. Izkušnja zadnjih mesecev uči, da zadene ta škoda vse zavode brez razlike strank.

Strankarsko politično agitacije v slovenskih zadružnih organizacijah je smatrati za poglavitni vzrok sedanje krize, zato je treba to točko pogledati nekoliko natančneje. Ozmimo se nazaj na početke slovenskega zadružništva. Naše zadružništvo spada med najstarejše na Avstrijskem. Že v sredini prejšnjega stoletja se je začelo pri nas zadružništvo vdomačevati in je tekom par desetletij doseglo naravnost lepe uspehe. To je prva doba našega zadružništva, doba, v kateri strankarska politika na slovensko zadružno delo ni imela vpliva. Ta doba traja skoro do konca prejšnjega stoletja. Krog leta 1900 se je začelo zadružništvo izrabljati v strankarskopolične namene. Začele so se ustanavljati centralne organizacije, ki so se smatrale kot last te ali one politične stranke. Tako smo sčasoma prišli v položaj, da so v enem in istem ozemlju «delovale» 3, deloma celo 4 slovenske (in sicer na Goriskem), v enem slučaju pa 3 slovenske in ena hrvaška zadružna zveza. Iz central-

nih organizacij se je pričela krog posameznih zadrug agitacija v svrhu pridobivanja novih članic. A to bi se ne bilo najhujše, temveč najslabše na celi stvari je to, da so se začele ustanavljati konkurenčne zadruge. Celo vrsto vasi imamo danes na Slovenskem, kjer obstojita ali dve posojilnici ali celo dve mlekarni. Da take konkurenčne zadruge ne morejo prospovati, o tem nas je izkušnja zadnjih let pač dovolj poučila. Radi medsebojnega hujskanja primanjkuje takim konkurenčnim zavodom domačih vlog ali pa si izkušajo iste pridobiti s pretirano visoko hranilno obrestno mero. Za dolžnike se konkurenčni zavodi v mnogih slučajih naravnost trgajo, kar stvari gotovo ne koristi. Centralne organizacije v svoji kratkovidnosti podpirajo te konkurenčne zavode in tako imamo danes celo vrsto posojilnic, ki so prezadolžene, kar bi se nikdar ne smelo zgoditi, kakor nas zadnja kriza uči. Vobče je pri posadini zadrugi kakor tudi pri centralni organizaciji v kreditnem in revizijskem poslovanju vprašanje, ali je ta in oni posel za to in ono stranko koristen ali škodljiv, naravnost odločilno. Razume se, da mora pri takem postopanju stvar sama trpeti največjo škodo.

Vzroki krize so torej dvojni. Prvič neposredni: Slabe letine, polomi, hujskanje. Drugič posredni: Izrabljanje zadružništva v strankarskopolične namene.

Boljši komis. Cesar je določil, da dobe vsajaki boljši komis, kot je bil dosedanji. Dobili bodo vsak dan 700 gr. kruha (dozdaj 840 gramov), napravljene iz ržene moke, ki je bolj očiščena otrobov, kot dozdaj. Tak kruh bodo dobivali, ko porabijo moko, ki jo še imajo, pri armadni zborih št. 1 do 15, 16. armadni zbor pa dobi komis iz pšenične moke.

Izšla je zanimiva razprava

Mozes ali Darwin?

Solsko vprašanje. — Stane 70 vin. Dobiva se v tiskarni Iv. Pr. Lampret v Kranju in v knjigarnah.

Jako zanimiv, zabaven in poučen list s slikami je

„Ilustrovani tednik“

ki izhaja vsak petek in stane četrtletno le 1 krono 80 vin.

Zahtevajte ga povsod! Naročite ga in inserirajte v njem!

Naslov: „Ilustrovani tednik“, Ljubljana.

Mestna hranilnica v Radovljici

je prvi, najvarnejši in največji denarni zavod za nalaganje denarja na Gorenjskem.

Mestna hranilnica v Radovljici obrestuje vse hranilne vloge po 4 $\frac{1}{4}$ od sto. Vse narasle in nedvignjene obresti **prilpisuje dvakrat na leto** h kapitalu in sicer 30. roznika in 31. grudna, ne da bi bilo treba to zahtevati. Rentni davek od teh obresti plačuje Mestna hranilnica sama, tako, da dobi vsak vložnik 4 K 25 vin, od sto čistih obresti in poleg tega še dvakratne obrestne obresti na leto.

Za vse vloge in njih obrestovanje jamči v smislu od c. kr. deželne vlade za Kranjsko v imenu c. kr. ministrstva notranjih zadev potrjenih pravil **mesto Radovljica** z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo — in poleg tega hranilnica s svojim premoženjem in svojim rezervnim zakladom, ki znaša sedaj čez 200.000 K.

Mestna hranilnica v Radovljici daje največjo varnost za hranilne vloge izmed vseh drugih denarnih zavodov na Gorenjskem. Zato nalagajo c. kr. okrajna sodišča in drugi c. kr. uradi vse vloge nedoletnih otrok in druge denarje le pri tej mestni hranilnici.

Kdor želi iz drugega denarnega zavoda prenesti denar v Mestno hranilnico v Radovljici, izroči naj ji le vložno knjizico, da se obrestovanje ne pretrga, dvig preskrbi hranilnica sama.

Kdor želi pri Mestni hranilnici v Radovljici nalagati denar po pošti brezplačno, zahteva naj pri hranilnici poštno položnico, katere so vsakemu na razpolago.

Posojila na zemljišča

dovoljuje proti 5% obrestovanju na amortizacijsko dobo, katero si lahko vsak dolžnik sam določi, namreč proti vračilu na 14, 16 $\frac{1}{2}$, 19 $\frac{1}{2}$, 25 ali 36 let, izjemoma tudi na 50 let.

Tako vračilo je za vsakega dolžnika zelo ugodno, ker poplača napravljeni dolg z malimi odplačili mimogrede z obrestmi. Kdor si izposodi drugod recimo 300 K s 6% obrestmi, plača zanje v 36 letih 648 K golih obresti, ostane torej še vedno 300 K dolžan. **Dolžnik Mestne hranilnice v Radovljici se pa dolga docela iznebi, dasi plača v celoti dobi še za 97 vin. manj.**

Nadalje dovoljuje posojila tudi na menice in proti zastavi vrednostnih papirjev.

Tudi za posojila je Mestna hranilnica v Radovljici prvi zavod na Gorenjskem.

Kdor želi najeti posojilo ali dobiti kaka druga pojasnila, zglesi naj se v hranilnični pisarni nasproti c. kr. okrajnega sodišča, kjer se uraduje **vsak dan od pol 9. do 12. ure dopoldne in od pol 3. do 5. ure popoldne** razen ob nedeljah in praznikih

Ravnateljstvo Mestne hranilnice v Radovljici.

Subskripcija 7500 delnic «Ljubljanske kreditne banke» V. emisije v znesku 3.000.000 K nominalne. V zadnji seji upravnega sveta «Ljubljanske kreditne banke» se je sklenilo, razpisati v smislu rednega običnega zbora z dne 7. marca 1911 subskripcijo 7500 delnic V. emisije v znesku 3.000.000 K nominalne, v času od 10. do 31. julija 1911. Pravico do novih delnic imajo v prvi vrsti lastniki starih delnic po 420 K za komad v razmerju na vsakih pet starih in tri nove delnice. Za nove subskribente se je določil kurz 445 K za komad. Kot prvi obrok je plačati pri subskripciji 120 K, oziroma 145 K za vsako delnico, ostanek 300 K najpozneje do 30. septembra t. l. Plača se lahko tudi ves znesek naenkrat. Nove delnice bodo imele kupon za leto 1912, vsled česar se subskribentom povrnejo od vplačanih zneskov $4\frac{1}{2}\%$ ne obresti do 31. decembra 1911. Upisovanje se bo vršilo pri centrali v Ljubljani in njenih podružnicah v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu in Gorici; nadalje pri «Živnostenski banki» v Pragi, njeni podružnici na Dunaju in vseh ostalih podružnicah; pri «Pri prvi hrvaški štedionici» v Zagrebu in vseh njenih podružnicah; pri «Jadranski banki» v Trstu in podružnici v Opatiji; pri «Banki i štedioni za Primorje» na Susaku in Reki; pri «Česki industrijalni banki» in podružnici na Dunaju. — Opozorjamo vse zainteresirane že danes na to subskripcijo naše največje jugoslovanske banke in na tozadevni prospekt na zadnji strani današnjega našega lista.

Svetovna politika.

Državni zbor se snide 17. t. m. Predsedoval mu bo začasno baron Fuchs; pozneje bo izvoljen skoro gotovo za predsednika nemški nacionalec dr. Sylvester. Kronske govore — imel ga bo po najnovejših poročilih cesar sam — bo 18. t. m. Kot odgovor sklence drž. zbor udanostno izjavo, katero izroči predsedstvo osebno v avdijenci prevzvitelmu vladarju v Lshu.

Dunajska krščansko-socialna stranka razpada naprej. Poslanec Heiling je naznanil stranki javno svoj odstop. On in drugi njegovi somišljeniki organizirajo novo obrtniško meščansko stranko.

Hrvaški ban ima s svojo politiko vedno večjo smolo. Še tisti možje, ki so ga dosedaj podpirali in imeli nekaj ugleda v hrvaški javnosti, se obračajo od njega! Sedaj izkuša zopet z ustanovitvijo posebne stranke, ki bi ga naj podpirala brezpogojno v njegovem hlapčevstvu proti Madžarom. Upajmo, da kljub terorizmu od strani ogrske vlade iz tega ne bo nič!

Novo razburjenje po vsej Evropi je povzročila Nemčija s tem, da je proti svoječasnemu dogovoru poslala v marokansko pristanišče Agadir bojno ladjo s 500 možmi. Francoska temu odločno nasprotuje; tembolj, ker je v tajni pogodbi Angležem obljubila, da Nemčiji ne prepusti niti kosčka zemlje v Maroku. Iz Angleške se že slišijo glasovi, da računa lahko Francoska brezpogojno na pomoč Angležev. Seveda ima tudi v slučaju napada od strani Nemcev tudi pomoč Rusije. To je, kar lahko napravi vojsko, kakršne še ni videl svet. Seveda bodo vse države čimbolj pazile, da ne pride do boja, toda tudi izzivanja Nemčije si ne bodo pustile dopasti.

Turčija mobilizira proti Črnigori. I. Soluna se poroča, da so pozvani pod orožje rezervniki II. razreda. V Soluni pride še 12 anatolskih bataljonov, ki jih takoj odpošljejo na Kosovo Polje. Vse je prepričano, da mobilizira Turčija proti Črnigori.

Novo ministrtvo na Francoskem Na Francoskem je odstopil dosedanji ministrski predsednik Monis z vsemi člani ministrtva in novo ministrtvo

sestavi Caillaux (Kelo). V ministrtvu ostane velik nasprotnik Nemčije Delcassé.

Kako volijo na Nemškem. Avstrijski način volitev daje prav mnogo prilike za volilne goljufije; klerikalci z najostudnejšim terorizmom potvarjajo in popravljajo volilni izid. Na Nemškem je stvar drugačna. Glasovnice niso uradne. Volilec prejme, vstopivši na volišče, uradno kuverto, v katero vtakne v posebnem zaprtem prostoru svojo glasovnico. Glasovnic, navadno v obliki vizitk s kandidatovim imenom, dobi volilec od vsake stranke, kolikor hoče. V zaprtem prostoru, t. zv. volilnem klosetu, vtakne v kuverto tisto glasovnico, ki jo hoče, in nihče ga ne more kontrolirati. Na ta način je zagotovljena resnična svobodna volitev, dočim obstoja pri nas tajna volitev zgolj na papirju.

Narodne zadeve.

Občni zbor C. M. D. podružnice se je vršil dne 29. junija na Plešivcu pri znanem rodoljubu g. Prosekarju. Slovenske zastave so vihrale na solčnem hribu in pokaenje možnarjev je naznanjalo, da prihajajo na prireditve gostje. Bil je solčnojasen dan. Poročilo o delovanju podružnice je podal predsednik g. Prosekar. Odbor je bil voljen prejšnji, to je za predsednika g. Prosekar, za tajnika č. g. župnik, kateri spada med redke prave rodoljubne duhovnike na Koroškem. O 25 letnem delovanju družbe je govoril g. dr. Gosak iz Celovca. Ravno ta gospod je med pristo zabavo imel prav poučen in primeren govor o politični zgodovini slovenskega naroda in koroških Slovencev posebej. V svojem, vsem prisotnim gostom razumljivem govoru je prišel do zaključka, da bi bila samouprava slovenskih kronovin edino pravična rešitev narodnostnega vprašanja za nas. Koroški, štajerski, tržaški in deloma tudi goriski Slovenci plačujemo sicer davke deželam, katerim pripadamo, ne dobimo pa od dežele za to prav nič ali pa čisto malo nazaj. S slovenskim denarjem si zidajo Nemci šole, regulirajo reke in potoke v nemških delih Koroške in Štajerske ter sploh porabljajo slovenski denar za sebe. Isto velja glede Lahov. Če bi pa slovenske kronovine imele svojo lastno upravo s sedežem v Ljubljani, bi Slovenec svoj denar porabil samo zase ter v svoji hiši gospodaril samo v svojo lastno korist. Ta način razlaganja samouprave slovenskega naroda je napravil na vse prisotne najbolji utis in so kmetje

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo

Tolstovršsko slatino,

ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislavoda. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene 20 vinarjev, kamor naročnik določi. Naslov: **Tolstovršska slatina, pošta Guštanj, Koroško.** kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče. Svoji k svojim!

po govoru mnogo debatirali med seboj o tem vprašanju, katero bi zaslužilo velike pozornosti v naši politični javnosti, da vsaj tekom desetletij končno dozori.

Promoviran je bil v soboto, dne 9. t. m. starejšina društva «Ilirije» tov. Joža Wieser doktorjem prava na staroslavni češki univerzi v Pragi. Čestitamo!

Raznoterosti.

Pes pri telefonu. Newyorški listi poročajo: Neka telefonistinja v New Yerseyu je videla v eni zadnjih noči zažareti električno svetilko, ki je bila zvezana s telefonskim aparatom italijanskega čevljarja Michele Bellostija. Odgovorila je takoj, kot navadno, toda vkljub temu, da je ponovno klicala v aparat običajni «halo, halo», se klicatelj ni oglasil, pač pa je čula močno lajati nekega psa, nakar sum in oddaljeno stokanje. Poklicala je predstojnika urada, ki je tudi čul po telefonu lajanje psa in je bil istega mnenja kot telefonistinja, da se je v čevljarjevi delavnici morala zgoditi kaka nesreča, umor ali kaj podobnega. S pošne telefonske centrale so takoj telefonirali na policijo, odkoder je takoj več uradnikov odhitelo v čevljarjevo delavnico. Policisti so udri skozi okno v delavnico ter našli psa, ki se je obnašal kot zbesnel. Vlomili so sosednja vrata in sli za psom, ki jih je vodil v neko sobo, kjer so našli čevljarja Bellostija ležati v krvi na tleh. Z zadnjimi močmi je še mogel dati znamenje, da je hotel izvršiti samomor. Da bi lahko mirno umrl, je zaprl psa v malo sobico, kjer je bil telefon. Ko pa je pes začel stokanje svojega gospodarja, je postal nemiren. Toda vrata so bila zaklenjena in ko je pes ves nemiren skakal po sobici, je prevrnil na mizi stoječi telefonski aparat, da so padli slušalniki s kljukic in je vsled tega zažarela žarnica v telefonskem uradu. Tako je po naključju še pravečasno došla pomoč in na opisani način je pes rešil življenje svojemu gospodarju.

Ženo in sebe umoril. Iz Krakova poročajo, da je v Obertinu zadavil finančni uradnik Kornel Drohomirski svojo ženo, ki jo je šele pred dvema mesecema poročil, nakar je skočil v nek vodnjak in utonil. Vzrok tej družinski drami ni znan.

Slovensci, ne zablite družbe SV. CIRILA IN METODA!

CROATIA zavarovalna zadruga v Zagrebu

je edini domači zavarovalni zavod.

Ustanovljena l. 1884. Telefon 25-94.

Centrala: v Zagrebu, v lastni hiši, vogal Marovske in Preradovićeve ulice.

Glavna zastopstva: v Ljubljani, Novem Sadu, Osjeku, Reki in Sarajevu.

Podružnica: v Trstu, Via Lavertoro števil. 1., II. nadstr.

Ta zadruga prevzema pod ugodnimi pogoji sledeča zavarovanja: 1. Na življenje. a) Zavarovanje glavnic za slučaj doživetja in smrti, b) zavarovanje dote, c) zavarovanje življenjske rente; 2. Proti škodi po požaru. a) Zavarovanje zgradb (hiš, gospodarskih zgradb in tovarnen), b) Zavarovanje premicnin (pohištva, prodajalniškega blaga, gospodarskih strojev, blaga i. t. d.), c) zavarovanje poljskih pridelkov (žita, sena i. t. d.) 3. Zavarovanje steklenih šip.

Zadružno imetje v vseh delih je znaša . . . . . K 2,319,068-21
Od tega temeljna glavnica . . . . . » 800.000-
Letni dohodek premije s pristojbinami . . . . . » 1,221,748-41
Izplačane škode . . . . . » 4,323,268-44

Spesobni posredevalci in akviziterji se sprejmejo pod jako ugodnimi pogoji.

Natančne informacije daje **Glavno zastopstvo „Croatie“ v Ljubljani (Tvrčka Kmet in Slivar).**

Okrajni zastopnik za Celovec je g. Jožef Štuhec, sollicitator v pisarni dr. Müllerja. Obenem sprejema ponudbe v imenu okrajnega zastopnika g. Alojzij Terček, knjigarski mojster v tiskarni družbe sv. Mohorja v Celovcu, in g. Miloš Svanjak, učitelj v Strojni, pošta Prevalje.

Lovske puške

vseh sestav, priznano delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom, priporoča

Prva borovska orožnotovarniška družba

Peter Wernig 26-14

družba z omejeno zavezo v Borovnjah, Koroško. Ceniki brezplačno in poštnine prosto.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu.

Akcijski kapital K 5.000.000.

Rezervni zaklad K 500.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4 1/2 %

od dne vloge do dneva vzdiga.

☛ **Kolodvorska oesta št. 27.** ☛

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone. Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške in ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menlo. :: Borzna naročila.

Prodaja vseh vrst vred papirjev proti gotovini po dojemem kurzu.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Splitu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček 300.000 frankov. Na mesečno odplačevanje po K 8- za komad. 1 26-18

Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10- za komad.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Zvišanje delniške glavnice

od K 5,000.000 na K 8,000.000

z izdajo 7500 novih delnic po K 400.— nominalne v skupnem znesku K 3,000.000.

Prospekt.

Stalni razvoj bančnega poslovanja, ki se že razteza po vsem slovanskem jugu, osnovanje novih podružnic, naraščanje vlog in drugega banki poverjenega denarja zahteva, da skrbi banka za primerno okrepljenje svojih lastnih sredstev, to je torej delniške glavnice in rezervnih zakladov.

Ravno v zadnjih mesecih smo imeli priliko, biti zanesljiva opora združništvu na Kranjskem in Štajerskem, kar nam je pa omogočilo edinole to, da smo vselej razpolagali čez potrebna sredstva.

Bilančni razvoj našega zavoda se najbolje kaže v sledečih številkah:

	v letu 1907	v letu 1910
Delniški kapital	2,000.000	5,000.000
Rezervni zaklad	235.449	493.464
Vloge	7,240.002	11,064.138
Čisti dobiček	182.906	358.273
Skupni promet	613,000.000	1,033,000.000
Dividenda	6 %	7 %

Gori navedeni vzroki so bili povod, da je sklenil občni zbor delničarjev dne 7. marca t. l. zvišati delniško glavnico banke od K 5,000.000 na K 8,000.000, in sicer z izdajo 7500 novih delnic à K 400.— nominalne.

Ker je bil ta sklep z odlokom c. kr. ministrstva za notranje zadeve št. 15.955 z dne 9. junija t. l. odobren, je sklenil upravni svet v svoji seji dne 22. junija t. l. razpisati to zvišanje delniške glavnice pod sledečimi pogoji:

- 1.) **Subskripcija se vrši v času od 10. do 31. julija t. l. pri centrali Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani in njenih podružnicah v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu in Gorici, pri Živnostenski banki v Pragi in njenih podružnicah, pri Jadranski banki v Trstu in podružnicah, pri Prvi hrvatski štedionici v Zagrebu in njenih podružnicah, pri Banki in štedionici na Sušaku in Reki in pri podružnici Češke industrijalne banke na Dunaju.**

Pri teh subskripcijskih mestih so tudi na razpolago potrebne tiskovine.

- 2.) **Pravico, subskribovati nove delnice, imajo predvsem lastniki starih delnic po kurzu K 420.— za komad, in sicer pripadejo na 5 starih delnic 3 nove.**

- 3.) **Ostale delnice se ponudijo novim subskribentom in starim delničarjem (ako bi isti zahtevali razmerno večje število delnic) po kurzu K 445.— za vsako delnico. Pravico repartitije si pridržuje upravni svet.**

- 4.) **Kot kaveljo ozir. kot prvi obrok je plačati takoj pri subskripciji K 120.— ozir. K 145.— za vsako delnico, ostanek K 300.— pa najpozneje do 30. septembra t. l.**

Radi enostavnosti je pa tudi mogoče vplačati ves znesek takoj pri subskripciji.

- 5.) **Nove delnice imajo kupon za leto 1912 in so deležne dobička za poslovno leto 1912. Zaradi tega se povrnejo subskribentom od vplačanih vsot 4 1/2 % lekoče obresti do 31. decembra 1911.**

Lastniki starih delnic morajo predložiti pri subskripciji tudi plašče svojih starih delnic v prekolokovanje. Nove delnice bodo enako starim notirane na Dunajski in Praški borzi in se bodo izročile subskribentom proti vrnitvi potrdil začetkom leta 1912.

Sedanji kurz delnic Ljubljanske kreditne banke na dunajski ozir. praški borzi ca. K 472.— pomeni pri 7%ni dividendi leta 1910 v znesku K 28.— skoraj 6%no obrestovanje in priporočamo torej zlasti denarnim zavodom, kapitalistom i. t. d., da se udeležujejo v največjem obsegu te subskripcije.

V Ljubljani, dne 10. julija 1911.

Ljubljanska kreditna banka.